

א"ל מאלו העשרה תוסיף אותיות א"ך הקודמים אליו כנו' יהיו עשרה פעמים ב"ן, ו"ש אלקנה לחנה הלא אנכי טוב

לך מעשרה כי בהצטרפות אנכי עמך אנו כוללים עשרה בני"ם ואני נותנם אליך.

[דרוש נוסח התפלה]

ועתה אכתוב נוסח התפלה שקבלתי ממורי ז"ל. ובראשונה אכתוב ענין א' שאמר לי מורי ז"ל בענין הפזמונים והפיוטים שסידרו האחרונים. דע לך כי מורי ז"ל לא היה אומר שום פזמון ושום פיוט ושום בקשה מאלו שסידרו האחרונים כמו ר' שלמה בן גבירול וכיוצא בו לפי שאלו האחרונים לא ידעו דרכי הקבלה ואינם יודעים מה שהם אומרים וטועים בסדר דיבורם בלי ידיעה כלל, ובפרט פזמון יגדל אלהים חי וכו' ויודיו אשמנו באומר ובפועל וכו' ושאר הוידוים של יום הכפורים של רבינו נסים ורש"ט בן ארדוביץ ור' יצחק בן ישראל שתיקנו בערבית (רצ"ו) בשחרית במוסף במנחה בנעילה לא היה אומרם כלל. אבל היה אומר התפלות והבקשות והפזמונים שתיקנו הראשונים כמו תפלת ר' עקיבא ותפלת ר' אלעזר בן ערך ותפלת ר' נתנאל בן הקנא וכל הפזמונים והפיוטים שתיקנו ר' אלעזר הקליר במחזור האשכנזים לפי שכל אלו הראשונים תיקנו דבריהם על פי חכמת האמת והיו יודעים מה שתיקנו ואף אם הם באמצע ברכות יוצר וישתבח היה אומרם לפי שהם היו תנאים והיו יודעים מה שהיו מתקנים וכל דבריהם היו מיוסדים על פי דרך האמת.

ואמנם בשרשי המנהגים עצמם שיש הפרשים רבים ושינויים רבים בענין נוסח התפלות בעצמם ולא בענין הפזמונים והפיוטים הנוספים בתוך התפלות אלא בנוסח הברכות והתפלות עצמם יש שינויים רבים בין סידורי תפלות מנהג ספרד ומנהג אשכנז ומנהג קטאלוניה וכיוצא בזה. הנה בענין הזה אמר לי מורי ז"ל שיש ברקיע שנים עשר שערים כמנין י"ב שבטים וכל שבט ושבת תפלתו עולה דרך שער א' מיוחד לו והם הם סוד הי"ב שערים הגז' בסוף ספר יחזקאל. והנה אין ספק כי אם תפלות כל השבטים שוות לא היו צריכות אל י"ב שערים וכל שער ושער יש לו דרך בפני עצמו אלא ודאי מוכרח הוא שכיון שתפלותיהם משונות לכן צריכות שערים מיוחדים לכל א'

וא' כי כפי מקור ויחוד נשמות השבט ההוא כך צריך להיות סדר תפלתו. ולכן ראוי כל א' וא' להחזיק במנהג סדר תפלתו כמנהג אבותיו לפי שאין אתנו יודע מי הוא משבט זה ומי הוא משבט זה וכיון שאבותינו החזיקו במנהג ההוא אולי הוא מן השבט ההוא הראוי לו אותו המנהג ועתה בא לבטלם ואין תפלתו עולה למעלה אם לא בדרך הסדר ההוא. אבל צריך שתדע כי אין זה אלא בענין תיבות משונות באמצע התפלה וכיוצא בזה כמו להקדים הודו קודם ברוך שאמר או אח"כ וכיוצא בכל זה. אבל מה שהוא מיוסד על פי הדין המפורש בתלמוד זה הוא שזה לכל נפש ואין חילוק ביניהם כלל בכל השבטים.

ושמעתי (רחצ) משם מורי ז"ל כי הקליר שסידר קרובין דמחזור אשכנזים הוא ר' אלעזר בן שמעון כנו' במדרש על פסוק מכל אבקת רוחל זה ראב"ש דהוא קראי ותנא ופי"ט וקרובין, אבל אני לא שמעתי ממורי ז"ל.

וזה נוסח התפלה כאשר קבלתי ממורי ז"ל. וכדי שלא אאריך אכתוב סדרו כפי דפוס הסידור גדול של כל השנה ממנהג ספרד הנדפס בשנת רפ"ד ליצירה.

הנה כל הברכות הנאמרות בשחר קודם התפלה לא קבלתים ולא שמעתי ממורי ז"ל. אבל ענין ברכת הנותן ליעף כח היה הוא ז"ל נוהג לאומרה שלא כדברי בעל ס' שלחן ערוך ז"ל. גם ראיתי עונה אמן באמצע שתי ברכות של אשר קדשנו על דברי תורה ובין ברכת והערב נא ה' אלהינו וכו' כנו' שהם שתי ברכות וכמו שכתב בעל המורים כי והערב נא היא ברכה שניה בפני עצמה ואינה סיום ברכה ראשונה.

אלהינו ואלהי אבותינו זכרנו בזכרון טוב מלפניך ופקדנו בפקודת וכו', דל"ת בפקודת תהיה דגושה ולא רפויה.

(רצ"ו) תיבת "בערבית" הוסיפה הרח"ו ז"ל בין השורות. (רחצ) פיססא זו הוסיפה הרח"ו ז"ל בגלית הכת"י.

רבש"ע כמו שכבש אברהם אבינו רחמיו וכו' במדת
החסד ובמדת הרחמים ותכנס לנו לפני משורת
הדין ובטובך הגדול ישוב חרון אפך וכו'.

והביאך ה' אלהיך וכו' והטיבך והרבך מאבותיך ונאמר
ע"י נביאך ה' חננו לך קיינו וכו' בעת צרה
ונאמר ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע ונאמר בכל צרתם
לו צר וכו'.

אלו דברים שאדם עושה אותם אוכל מפירותיהן בעה"ז
וכו', ויוסף מ"ם במפירותיהן.

לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כבגלוי וכו'.

קדש שמך בעולמך על עם מקדשי שמך ובישועתך מלכנו
תרום ותגביה קרנו ותושיענו בקרוב למען שמך
ברוך המקדש שמו ברבים.

ף ז"ל ע"ב 6

אבינו שבשמים חי וקיים עשה עמנו חסד וכו'.

אחר פרשת התמיד קודם פסוק וערבה לה' וכו' יאמר
פטום הקטרת וכו' ואח"כ יאמר פסוק וערבה וכו'.

וזה נוסח פטום הקטרת בין עתה בסדר הקרבנות ובין
אח"כ אחר תפלה לדוד וכו' ובין בפטום הקטרת של
קודם תפלת מנחה כולם שוין לגמרי. וזה נוסחו. אתה הוא
ה' אלהינו שהקמנו אבותינו לפניך את קטורת הסמים וכו',
תנו רבנן פטום הקטרת כיצד וכו'. ולא היה מוסיף פסוק
והקטרת אשר תעשה במתכונתה וכו' כמנהג קצת בני אדם.
ונמל מהם מלא חפניו וכו', ושבלת נר ביהד כי שתיהן
דבר א' ואינם שתי סמים. קילופא שלשה. יין קפריסין אות
היו"ד ראשונה בצירי ולא בפתח לפי שהוא סמוך עם מלת
קפריסין. מלח סדומית רובע, ואין צריך להזכיר רובע הקב
כי סתם רובע שבמשנה ובברייתא היא רובע הקב. אף
מכירת הירדן כל שהיא, ולא כל שהוא. בורית כרשינא
למה היא באה כדי לשפות בה את הצפורן כדי שתהא
נאה יין קפריסין למה הוא בא כדי לשרות בו את הצפורן
כדי שתהא עזה והלא מי גלים וכו'. תניא ר' נתן אומר
וכו' תני בר קפרא וכו' ועוד תני בר קפרא וכו' מפני שהקול
יפה לבשרים, הבית בשבא ולא בקמין כמנהג קצת בני אדם
כי הנה בפ"א ארז"ל בגמ' שהבל הקול היוצא מפי האדם
בעת שכותש הבשרים במכתשת גורם שיהיה ריחם נודף
ומבושם. כי כל שאור וכל דבש לא תקמירו ממנו אשה
לה'. ועתה יאמר בבאן ג' פסוקים ה' צבאות עמנו וכו' ה'.

צבאות אשרי אדם וכו' ה' הושיעה וכו'. ובכל פעם שאומרים
פטום הקטרת כנ"ל צריך לומר אחריו ג' פסוקים אלו.

ואח"כ יאמר פסוק וערבה לה' מנחת וכו'. ולא יאמר
שום פסוק אחר כלל ולא שום תפלה כמו שנדפס
בסידורים, וזה נוסחה רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שמדת
הדין וכו', אפי' אם יהיה בזמן מגפה ח"ו לא יאמר זו התפלה
ולא שום פסוק אחר מאותם שנחגו להזכיר אחר פטום
הקטרת כמו ויאמר אלהם ישראל אביהם וכו' וכיוצא.

לא היה נוהג לומר אם היה יום שבת פסוקי וביום השבת
שני כבשים וכו' כמנהג הספרדים לפי שאלו הם קרבן
מוסף שבת ואין עתה זמנם עד אחר תפלת שחרית כולה.

אביי הוה מסדר וכו', ובהגיעך אל קטרת קודמת לאיברים
אין להקפיד מכאן ואילך להזכיר מלת קודמת רק
וקטרת לאיברים ואיברים למנחה וכו' עד הבזיכין שהם
באחרונה ואז צריך לומר ובזיכין קודמין לתמיד של בין
הערבים וכו', עליה השלם כל הקרבנות כולם ולא יאמר
השלים.

אנא בכח גדולת ימינך וכו', ויאמר כל שתי תיבות ביחד
כגון אנא בכח ויפסיק ויאמר גדולת ימינך ויפסיק
ויאמר תתיר צרורה וכן ע"ד זה הכל. ונלע"ד שהטעם הוא
לכוין אל מה שנת' אצלנו כי כל שם מאלו הו' שמות של
מ"ב יש בו ו' אותיות ומתחלקים לג' בחינות בשתיים אותיות
יכסה פניו ובשתיים יכסה גוליו ובשתי אותיות יעופף, ולכן
צריך לחבר כל שתי תיבות ביחד. גם היה אומר שבת זה
נגזר ובעימה. ואחר סיומו יאמר ברוך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד בלחש.

רבון העולמים אתה צויתנו להקריב וכו' שיהא שיה
שפתותינו זה חשוב ומקובל ומרוצה לפניך וכו'.

גם כשיקרא איזו פרשה או איזו פסוק מן התורה או נביאים
או כתובים היה אומרו כפי ניגון טעמי המקרא ממש
כאילו הוא קוראם בספר תורה.

לא היה נוהג לומר פסוקים עזרי צפון וכו' באתי לגני וכו'
קודם פרק איזהו מקומן אלא תכף היה אומר פרק
איזהו מקומן של זבחים וכו' ולא היה אומר אותם הפסוקים
הנז'.

רבי ישמעאל אומר וכו', וכאן שני כתובים המבחישים
וכו', ולא היה אומר וכן בצירי הכא"ף אלא בפתח.

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

ואומר קדיש דעל ישראל ועל רבנו.

הודו לה' קראו בשמו וכו'.

מופתיו ומשפטי פיהו, ולא פיו.

ה' מלך וכו' מעומד שני פעמים, וגם יאמר אח"כ פסוק והיה ה' למלך וכו' מעומד ואח"כ ישב ויאמר הושיענו וכו' עד הללויה. ואח"כ אם הוא ימי החול לא יאמר מזמור השמים מספרים וכו' אלא אומר במקומו מזמור אלהים יחנונו ויברכנו וכו'. ואם הוא שבת יאמר מזמור השמים מספרים וכו', ואח"כ יאמר סדר המזמורים הנוספים שהם רננו צדיקים וכו' לדוד בשנותו וכו' עד סיום הלל הגדול כנודע.

ברוך ^{הוא הברכה} שאמר וכו' צריך לקום מעומד כדי לומר אותו עד סיום הברכה מלך מהולל בתושבחות. ואח"כ יושב ואומר מזמור לתודה מזושב. וברגיע לברוך שאמר ימשמש בשתי הציציות אשר מלפניו ויאחזם בידו עד גמר הברכה וזה לרמז כי הציציות וכן ברוך שאמר שניהם הם בעולם הציציה.

ברוך שאמר יש בו פ"ז תיבות. וזה נוסחו. ברוך שאמר והיה העולם ברוך הוא ברוך אומר ועושה ברוך גוזר ומקיים ברוך עושה בראשית (רצט) ברוך מרחם על הבריות ברוך משלם שכר טוב ליראיו ברוך חי לעד וקיים לנצח ברוך פודה ומציל ברוך שמו בא"י אמ"ה האל אב הרחמן המהולל בפה עמו משובח ומפואר בלשון חסידיו ועבדיו ובשרי דוד עבדך נהללך ה' אלהינו בשבחות ובזמירות ונגדלך ונשבחך ונפאריך ונמליכך ונזכיר שמך מלכנו אלהינו יחיד חי העולמים מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול בא"י מלך מהולל בתושבחות, ע"כ. וצריך לומר ברוך מרחם על הקריות הבי"ת בשבא והר"ש בחיריק והי"ד בחולם, וכן נו' בס' היכלות. גם צריך לומר המהולל בפה עמו ולא בפי לפי שפה (ש) הוא בגימ' פ"ז כמנץ פ"ז תיבות שיש בנוסח זה. גם בתשבות תי"ו ראשונה נקודה בחיריק ולא בשוריק וכמו שכתבו המדקדקים והרד"ק כי הוא במשקל תפארת.

מזמור לתודה וכו' יהי כבוד ה' וכו' והוא רחום יכפר עון וכו', ויאמר פסוק זה אף אם הוא בשבת.

ויברך דוד את ה' וכו' יאמר אותו מעומד עד שיאמר ד' תיבות א'תה ה'וא ה' ה'אלהים וכו' שרמז בהם שם אהי"ה בר"ת. ובמלת אשר בחרת באברם תשב.

אז ישיר משה וכו' ה' ימלוך לעולם ועד, פסוק זה יכפלו שתי פעמים בלשון הקדש ופעם שלישית בלשון תרגום ה' מלכותיה קאים לעלם ולעלמי עלמאי. כי בא סוס פרעה וכו' ובני ישראל הלכו וכו' כי לה' המלוכה וכו' ועלו מושיעים וכו' והיה ה' למלך וכו'. ישתבח שמך וכו' ולא יקדים לומר פסוק שמע ישראל וכו' קודם ישתבח כנמצא כתוב בס' הסידורים הנדפסים. גם אין לומר ובכן ישתבח אלא א"כ הוא בשבת שאומר נשמת כל חי ואח"כ אומר ובכן ישתבח שמך וכו'. גדולה גבורה תהלה ותפארת וכו', ויקדים גדולה לגבורה כי כן סדרן ב"ס. וכן נו' בס' זוהר פ' תרומה דף [קל"ב ע"א]. בא"י מלך גדול ומהולל בתשבחות, התי"ו ראשונה נקדחת בחיריק כמו שנת' הטעם למעלה בברוך שאמר. הבחור בשירי זמרה מלך אל חי העולמים אמן. ושמעתי מפי חכם א' כי שבת זה תיקנו אברהם אבינו ונרמזו בו ה' אותיותיו בר"ת אחר הברכה בא"י מלך גדול ומהולל בתשבחות, א' אל ההודאות וכו', ב' ב'ורא כל הנשמות, ר' ר'בון כל המעשים, ה' ה'בוחר בשירי זמרה, ס' סתומה מלך אל חי העולמים. אמנם לא קבלתי דבר זה ממורי ז"ל.

ואומר קדיש עד דאמירן בעלמא. וזה נוסחו, יתגדל ויתקדש שמיא רבא בעלמא די ברא כרעותיה וימלך מלכותיה ויצמח פורקניה ויקרב משיחיה בחייכון ובזימיון ובחיי דכל בית ישראל בעגל (שא) ובזמן קריב ואמרו אמן יהא שמיא רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמיא דקודשא בריך הוא לעילא מכל ברכתא שירתא תשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן, ע"כ. ויאמר די ברא בשתי תיבות מחולקות ולא בתיבה אחת דברא. גם מן וישתבח עד ויתהלל כל תיבה מאלו הז' מתחיל באות ו' והם ז' ווי"ן. תשבחתא התי"ו ראשונה נקדחת בחיריק כנ"ל בברוך שאמר במלת תשבחות וע"ש. ונוסח קדיש זה הוא נוהג בכל הקדישים אף בקדיש שאומרים היתומים על מיתת אביהם (שכ).

(רצט) נ"ב בגליון הכת"י ז"ל: א"ש נלע"ד שחסר ברוך מרחם על הארץ, כי בו נשלמו הי"ג ברוך ופ"ז תיבות כנלע"ד. (ש) כן נמצא כתוב בכת"י הרח"ו ז"ל. ובשעה"כ כת"י ודפוס תיקנו: בפ"ה. (שא) כן נמצא כתוב בכת"י הרח"ו ז"ל, ונראה שנפל ט"ס. (שב) מתיבות "נוסח קדיש זה וכו'" עד כאן, הוא תוספת שהוסיף הרח"ו ז"ל בגליון הכת"י.

והיא המאירה עינינו להבין בבה פלפול ידיעת התורה. ודבק לבנו במצותיך, שיאהב אותם לעשותם ולקיימם, הפך מן הנוהגים לומר והאר עינינו במצותיך ודבק לבנו בתורתך.

באומו' מהר והבא עלינו וכו' ישים שתי צדדי המלית על גבי שתי כתפותיו ואח"כ יקבץ ארבע הציציות ביד שמאלו ויחזיקם בשמאלו ויניחם על לבו כל זמן קריאת שמע עד ודבריו חיים וקיימים כמבואר במקומו.

יאמר מהר והבא עלינו ברכה ושלוש מהרה וכו' כלשון כפול מהר ומהרה.

לייחדך ליראה ולאהבה את שמך וכו'.

שמע ישראל וכו', ויסגור עיניו ביד ימינו עד שישלים בשכמלו.

כשיגיע אל וקשרתם לאות וכו' ימשמש בתפלה של יד ואח"כ בשל ראש ביד ימינו. וכן כשיגיע אל וקשרתם וכו' שבפ' והיה אם שמוע.

וכשיגיע אל ויאמר וכו' שהיא פרשת ציצית תקח ראשי חוטי ד' הציציות ביד ימין וישרשם הנאחזים בכנפות המלית יהיו ביד שמאל בהיותה נתונה עדין ממש ע"ג הלב לצד שמאל. ובכל זמן אמירתך פרשת ציצית תהיה מכיט ומסתכל בציציות ההם, וכשתגיע אל וראיתם אותו וכו' תעבירם ע"ג עיניך ותנשק אותם וכמו שנת' בתשובת הנאונים ובס' עמודי גולה הנק' סמ"ק שזו היא אחת מן רמ"ח מצות עשה לראות הציציות.

ובהגיע אל ודבריו חיים וקיימים ונאמנים ונחמדים לעד, במלת לעד תנשקם ותעבירם ע"ג עיניך ותניחם מידך שישתלשלו למטה בדרכן.

גואלנו גואל אבותינו ויצרנו צור ישועתנו וכו', ולא יאמר צורינו.

למלך אל חי וקיים, למ"ד ראשונה בקמץ ולא בשבא ע"ד שנת' למעלה גבי לאל ברוך נעילות יתנו למלך וכו'.

רם ונשא גדול וגורא וכו', ולא יאמר גדול גבור וגורא.

תהלות לאל עליון גואלם בלשון רבים ולא תהלה כלשון יחיד. ובאומו' תהלות וכו' יקום מעומד עד סיום תפלת שמנה עשרה.

ברכו את ה' המבורך. ויענו הקהל ברוך ה' המבורך לעולם ועד. ובעוד שהשליח צבור אומר ברכו יאמרו כל הקהל בלחש ישתבח ויתפאר שמו של מלך מלכי המלכים וכו' ככתוב בסידורים הדפוסים.

בא"י אמ"ה יוצר אור ובורא חשך וכו', בהתחיל הברכה חזו צריך שימשמש בתפלה של יד כי היא ותפלה דיוצר שניהם הם בעולם הבריאה כמבואר אצלנו.

ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה, ולא יאמר וטובו אלא ובטובו, ופירושו הוא כי הוא ית' מחדש בכל יום את מעשה בראשית ע"י טובו שהוא אור הגנוז לצדיקים כנ"ל בס' הזוהר פ' תרומה.

בקול דברי אלהים חיים וכו', ולא יאמר קול בדברי וכו'. **בשפה** ברורה ובנעימה קדושה כולם וכו', צריך להפסיק בין מלת ובנעימה למלת קדושה, וגם צריך לומר קדושה בשוריק ולא בחולם. והענין כאילו (שג) הוא כן בשפה ברורה ובנעימה כולם כאחד עונים קדושה באימה ואומרים ביראה קדוש וכו', וכן כתב אבודרהם וגם רש"י ז"ל (דש).

והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים לעומת שרפים לעומתם משבחים ואומרים בכ"מ, וכן הוא מנהג נוסח האשכנזים.

לאל ברוך נעילות יתנו וכו', למ"ד ראשונה של לאל נקודה בקמץ, ר"ל לאל הידוע שהוא ברוך יתנו לו נעילות. אבל אם אות למ"ד נקודה בשבא הוא סמוך עם מלת ברוך ואין לו הבנה לאל של הברוך כי האל עצמו הוא הברוך. וכן למלך אל חי וקיים זמירות יאמרו צריך לנקוד אות למ"ד של למלך הראשונה בקמץ כל' למלך הידוע שהוא אל חי וקיים זמירות יאמרו וכו'. גם ותשבחות ישמיעו תי"ו. ותשבחות נקודה בחזיק כנ"ל בברוך שאמר ¹²³⁴⁵⁶⁷במלת בתשבחות.

המחדש בטובו וכו', ולא המחדש טובו, והוא ע"ד מה שפירשנו לעיל בברכה ראשונה של יוצר גבי ובטובו מחדש בכל יום תמיד וכו'.

גם אין לומר כמנהג האשכנזים והתקין מאורות וכו' קודם חתימת הברכה, אלא כמנהג הספרדים.

אהבת עולם וכו' והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך וכו', כי התורה (שה) נאמר ותורה אור

(שג) תיבת "כאילו" הוסיפה הרח"ו ז"ל בין השורות. (דש) ראה רש"י על ישעיה פרק ו' פסוק ג'. (שה) כן נמצא כתוב בכתי"י הרח"ו ז"ל. ובשעה"כ כתי"י כתוב: בתורה. ובנדפס כתוב: כי התורה נאמר בה.

שלום כדי שיענו הקהל אח"כ אמן ותתקיים תפלתו זו של רבש"ע וכו'.

בין חזרת התפלה אל נפילת אפים אין להפסיק כלל ועיקר זולתי בודיו א' של אלהינו ואלהי אבותינו תבא לפניך תפלתנו ואל תתעלם וכו' אשמנו בנדרנו גולנו וכו'. ואח"כ יאמר פעם א' בלבד שלש עשרה מדות של ויעבור וחכף יעשה נפילת אפים. אמנם הע"ב פסוקים שמתחילין ואתה ה' מגן בעדי וכו' הנדפסים בסידורי ספרד אין לאומרים כלל לא אז ולא אח"כ כלל ועיקר.

גם לא ירבה בועבור פעמים רבות או בודיו רבים ואדרבה הכופל וידיו נק' ככלב שב על קיאו וכו' ע"ד מ"ש ז"ל עבדות שהתודה עליהם ביום הכפורים זה וכו'. דף נ"ב ע

א"ל מ'לך יושב על כסא ר'חמים ו'מתנהג ב'חסידות וכו', ולא יאמר מתנהג בלתי אות ו' לפי שראשי תיבות אלו הם אמ"י על כר"ב בסוד וירכב על כרוב וכו'.

נופל על פניו וישים ראשו בין ברכיו (שו) ופניו מוחות בקרקע כמו שכתב הרמב"ם ז"ל. ואח"כ זוקף ראשו ונשאר מיושב ואומר אבינו מלכנו אבינו אתה וכו' עד עזרנו אלהי ישענו וכו' למען שמך. ואם הוא ביום שני או ביום חמישי יקום עתה מעומד אחר פסוק עזרנו אלהי ישענו וכו' הגו' ויאמר סדר והוא רחום הנדפס בסידור בני ספרד ולא יאמר אותו בין חזרת התפלה ובין נפילת אפים. אבל בתחלה אחר פסוק עזרנו וכו' יאמר אל מלך וכו' ויעבור וכו' ואנשי אמונה וכו' ויעבור וכו' תמהנו מרעות וכו' ויעבור וכו' אלהינו ואלהי אבותינו אל תעש עמנו כלה וכו' ואח"כ אומר כל סדר והוא רחום הנדפס בסידורי בני ספרד ואח"כ יושב ואומר קדיש עד דאמירן בעלמא. והיה אומר מורי ז"ל כי אעפ"י שעתה אומרין ב' או ג'פ ויעבור אין בזה חשש כי הוא סוד זווג לאה וישראל כמבואר במקומו ונודע משז"ל הבעל ושונה היו בניו זכרים וכו' והבן זה.

גם מורי ז"ל היה נוהג בזה הקדיש או בשאר קדישים הנאמרים אחר העמידה או אחר חזרת ספר תורה למקומו שאז כל העם עומדים ואז היה נוהג שלא לישב עד שיענה אמן יהא שמיא רבא וכו' מעומד עד דאמירן בעלמא ואח"כ היה יושב, מש"כ בשאר קדישים שלא היה קם מעומד לענות אמן יהא שמיא רבא וכו'.

העמידה. בא"י וכו' בקיץ יאמר ברכנו וכו' ובחורף ברך עלינו וכו' שלא כאותם שנהגו לומר ברך עלינו עלינו בין בקיץ בין בחורף.

תשכון בתוך ירושלים עירך וכו' וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין ובנה אותה וכו', הפך מאותם המדלגים וכסא דוד עבדך וכו' שאומרים שאינה מעין הברכה הזו אלא מעין ברכת את צמח דוד עבדך וכו'. ופעם א' נסתכל מורי ז"ל במצח אדם א' ואמר לו כי כל ימיו לא התפלל תפלה שלימה של שמנה עשרה והיה זה בשביל שהיה מדלג וכסא דוד עבדך וכו' כנו' והודה לו האיש ההוא שכך היה נוהג.

על הצדיקים וכו' ועל שארית עמך בית ישראל ועל פליטת בית סופריהם וכו'.

שמע קולנו ה' אלהינו אב הרחמן רחם עלינו וכו'. וכשיגיע אל ומלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו וכו' אומר וידוי על חטאיו או בדרך קצרה רבש"ע חטאתי עויתי פשעתי לפניך י"ר מלפניך שתמחול ותסלח ותכפר לי על כל מה שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך מיום שנבראתי ועד היום הזה, ואם ירצה יתודה באריכות בפרטות כרצונו. ואח"כ יאמר ומלפניך מלכנו וכו'. גם צריך לשאול מוונותיו מן השי"ת דרך קצרה במקום הזה קודם שיאמר ומלפניך מלכנו וכו'. אוצר החכמה

בחזרת התפלה של השליח צבור. יאמר נקדישך ונעריצך וכו' כסדר בני ספרד, ולא יאמר נקדש את שמך וכו' כמנהג אשכנז. אמנם בקדושת מוסף דשבת או דר"ח או דר"ט יאמר כתר יתנו לך ה' אלהינו שלא כמנהג אשכנז שאומרין נקדישך ונעריצך וכו' בקדושת המוסף. גם כשמגיע השליח צבור אל נקדישך וכו' יכול האדם לחזור למקומו הראשון במקום שהתפלל ונשאר שם עד ברכת כהנים או עד נפילת אפים ולא כמנהג קצת יחידים שאחר הקדושה פוסעים ג' פסיעות לאחריהם כמו שעשה בסיום העמידה ונותנין שלום לימינם ולשמאלם וכל זה מנהג בטעות.

בברכת כהנים כשמגיעים אל וישם לך שלום יאמר רבש"ע אני שלך וחלומותי שלך וכו' ככתוב בסידור ספרד וישלים לאומרו עם גמר סיום הכהנים מלת

(שו) תיבות "וישים ראשו בין ברכיו" הוסיפם הרח"ו ז"ל בין השורות.

אשרי יושבי וכו' ויענך וכו' ובא לציון וכו'. וקדיש התקבל. תפלה לדוד וכו'. קדיש יהא שלמא וכו'. קוה אל ה' אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כאלהינו כי מי אלוה וכו', אין כאלהינו וכו', פטום הקמרת וכו' הכל נוסחו כמו פטום הקמרת שאומרים בסדר הקרבנות כנ"ל, ויאמר אחרי' ג' פסוקים ה' צבאות עמנו וכו' ה' צבאות וכו' ה' הושיעה וכו' תנא דבי אליהו וכו' אמר ר' אלעזר וכו', וקדיש על ישראל. אבל מה שכתוב בסידורים רבש"ע גלוי וידוע לפני כסא כבודך שמדת הדין מתוחה וכו' אפי' בזמן מגפה ח"ו אין לאומרו כלל ולא שאר פסוקים שנוהגים לומר בכאן בימי המגפה ח"ו.

¹²³⁴⁵⁶⁷

עלינו לשבח וכו'. על כן נקוה לך וכו'. ואח"כ יסיד תפלה של ראש מעומד (שז) ויצניענה בבית ויסיד תפלה של יד מיושב כמו שהוא בעת הנחתם (שח) ויצניענה בבית ואח"כ יסיד הטלית. ולפעמים בימי הקיץ והחום אחר שהסיד תפלה של ראש היה מורי ז"ל מעביר טליתו מע"ג ראשו ומורידה על כתיפיו ואח"כ מסיד תפלה של יד ואח"כ מסיד הטלית לגמרי.

אבל בתפלת המנחה אם נאמרה סמוך לשקיעת החמה כשהיה רואה ששקעה כבר החמה היה חכף מסיד תפלה של ראש ואח"כ מוריד הטלית מעל ראשו על בין

כתיפיו לפי שאין ציצית בלילה ודי לו בהסירו מעל ראשו, אבל בין כתיפיו אין חשש אם הוא לילה כמו שנבאר בסדר המנהגים של מורי ז"ל. גם ית' לקמן בסדר הלילה כי טלית קמן נכון להיות על האדם תמיד ביום ובלילה וליישן עמו ושם ית' המעם.

תפלת ערבית. בברכה ראשונה דמערב ערבים יאמר כך, אשר בדברו מעריב ערבים בחכמה ויפסיק ואח"כ יאמר פותח שערים בתבונה ויפסיק ואח"כ יאמר משנה עתים וכו'.

שבת. אל אדון על כל המעשים וכו' דעת ותבונה סוככים הודו, ולא יאמר אותו. שרפים וחיות ואופני קדש ככתוב בתיקונין תיקון שבעים כי כן סדרן ולא יאמר שרפים ואופנים וחיות הקדש כי שרפים בבראה וחיות ביצירה ואופנים בעשיה.

אחר תפלת מוסף דשבתות וי"ט יאמר אין קדוש וכו' וסדר פטום הקמרת כמו בחול.

ענין האלפא ביתא ושירי המעלות שנוהגין לומר במוצאי שבתות לא היה נוהג לאומרם כלל ועיקר ולא היה חושש לאומרם כלל.

[דרוש שינוי התפלות] (שט)

המנחה או לתפלת הערב או לתפלת המוסף, ולא עוד אלא בימי החול עצמן יש שינוי גדול בין תפלת יום זה לתפלת יום שלאחריו ולא ראי זה כראי זה, ואין לך שום תפלה מיום שנברא העולם עד סוף העולם שתדמה לחבירתה כלל ועיקר.

והענין בקיצור הוא לפי שתכלית מצות התפלה היא לברר הבדירות של ה' מלכי אדום דמיתו, ובכל יום ויום ובכל תפלה ותפלה מתבררים בירורי ניצוצות

ענין הק"ש והתפלות שמתפללין בכל יום תמיד ג"פ ערב ובקר וצהרים בחול ובי"ט ובשבתות. דע לך כי הפרש ושינוי גדול יש בין תפלות החול אל תפלות השבת ואל תפלות הי"ט ואל תפלות ראשי חודשים ואל תפלות חולו של מועד וכו', ולא עוד אלא אפילו בימים טובים עצמם אין תפלת חג הפסח דומה לתפלת חג השבועות או לתפלת חג הסוכות וכיוצא בזה, ולא עוד אלא כי גם בכל יום ויום בעצמו אינה דומה תפלת השחר לתפלת

דרוש שינוי
התפלות דף
נ"ט ע"א
התפלת סדר
שבת

(שז) תיבת "מעומד" הוסיפה הרח"ו ז"ל בין השורות. (שח) תיבות "מיושב כמו שהוא בעת הנחתם" הוסיפם הרח"ו ז"ל בין השורות. (שט) דרוש זה נכתב בכתה"י לאחר דרושי התפילין, וכתב שם הרח"ו ז"ל בתחלתו: "דרושים אלו צריכין ליכתב אחר נוסח התפלה באותיותיה לקמן". ושוב כאן לפני מ"ש לקמן עמוד קפ"ז בד"ה "שינוי אחר שיש בין שחרית למנחה וכו'", כתב הרח"ו ז"ל: "שייך כאן אותם ד' דרושים שנכתבו אחר ענין דרושי הציצית והתפילין". ולכן העברנו לכאן דרושים אלו. ומטעם זה נמצאו בדרוש זה איזה לשונות עתידיים כמו "שנכתוב" "שיכתבאר" וכיוצא. אעפ"י שבספרנו כבר נכתבו ונתבאר.

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

חדשות שלא נתבררו מעולם עד העת ההיא, ובכל תפלה ותפלה מתבררין ניצוצות שעדיין לא עלו בשום זמן. והנה כפי ערך הניצוצות המתבררות ועולות ממטה למעלה בכל תפלה ותפלה כן כפי הערך ההוא הוא ערך הזווג העליון ולקחתם המוחין והמשכתם. והו' סוד טעם החיוב הגדול המוטל עלינו להתפלל בכל יום ובכל שעה, לפי שבכל תפלה ותפלה נעשית בחינה מחודשת מה שלא נעשית בשום תפלה אחרת זולתה.

ק' נ"ט פ"ב

ודע כי גם ע"ד הזה הוא ענין מצות הקרית שמע שנצטוונו לקרותה בבקר ובערב בכל יום תמיד, לפי שבכל ק"ש נעשה דבר מחודש למעלה מה שלא כן בק"ש אחרת זולתה מעולם. האמנם כל זה הוא בבחינת הפרטים, אמנם בדרך הכלל כבר יתבאר לפנינו ב"ה איך כל הק"ש וכל התפלות של שחרית בימי החול כוונה אחת להם בדרך כלל, וכן כל התפלות דמנחה דחול כוונה אחת להם, וכן כל הק"ש והתפלות של ערבית דחול כוונה אחת להם, וכן ע"ד זה בשבתות ובי"ט ובר"ח וכיוצא. והבן זה מאד. ועיין היטב למעלה בדרוש התפילין בטעם למה אנו מניחין התפילין ביום ולא בלילה וכו' כי שם נתבאר באורך גדול הדרוש הזה.

אה"ח 1234567

דע כי בכל תפלותינו אנו מעלים העולמות העליונים ומקשרים אותם זה בזה כנו' בפרשת בראשית בענין הדיכלות ובפרשת פקודי ג"כ, אבל צריך שתדע כי אין אנו יכולין להעלות עולמות בריאה יצירה ועשיה עד האצילות לכלול אותם שם אלא בבחינת הנפשות והרוחין והנשמות אשר בג' עולמות אלו, ואלו הם העולים עם השכינה למעלה שהיא המלכות העליונה, וכמו שביארנו בתפלות ראש השנה כי הנשמות הם יותר פנימים מן המלאכים ולכן המלאכים אינן עולין רק בשבת בלבד, והו' סוד הן אראלם צעקו חוצה, ר"ל צעקו על כי לסיבת שהם חוצה ולא מהפנימיות לכן אינם יכולים לעלות עם המלכות (ש'). אבל בחינת העולמות בעצמם אינן יכולין לעלות עד ביאת המשיח

במהרה בימינו כי אז יתעלו ויעלו העולמות עצמם, אבל עתה לא יש עלייה והכללות העולמות למעלה אלא בבחינת הנשמות בלבד עם המלכות, וכמו שנכתוב בדרך "ח ע"א (שיא) שאין שום חיצוניות עולה רק נשאר במקומו וחוזר להיות פנימיות.

השינויים שיש בג' תפלות שחרית מנחה ערבית. דע כי בחול עולה רחל (שיב) הנקבה בהוד ויעקב (שיג) הזכר יורד בנצח ושם מזדווגים יחד, והו' בתפלת לחש. ואח"כ בחזרת התפלה בקול רם או מאירים חסד וגבורה בזכר ובנקביה העומדים בנצח והוד כנו', וכמו שיתבאר במקומו בחזרת התפלה דשליח ציבור (שיד), ואנו מחברים את שניהם ע"י היסוד. והו' סוד ענין אמן שאנו עונין בברכות חזרת התפלה. וענין זה הוא בכל ג' התפלות. אבל יש חילוק ביניהם, והוא כי בתפלת שחרית עולין עד פנימיות נצח והוד דועיר אפין (שטו), ובמנחה עולין באמצעותם בלבד, ובערבית עולים בחיצוניותם בלבד, וכמו שהודעתך בביאור שמות הספירות איך יש בכל ספירה וספירה ג' כלים פנימי ואמצעי וחיצון וע"ש. ועיין (שטז) לקמן (שיי) אחר סיום כל תפלת שחרית ואחר סיום נוסח סדר התפלה ושם כתבתי שתי כוונות קצרות בברכת אבות, ושם בכונה השנית (שיח) כתבתי הקדמה א' רבת התועלת ועל ידה תבין הדרוש הזה עם היות ששם מדבר בג' בחינות אבא ואימא חיצון ואמצע ופנים, וכאן מדבר בזעיר אפין, אבל הדברים דומים זה לזה.

ונמצא כי בתפלת ערבית הם עומדים חיצוניות בחיצוניות, והוא סוד אחר באחר במבואר שם. ולקמן בענין השינויים שיש בין תפלות החול והשבת נתבאר ענין זה היטב כי כאן צריך עיון ואינו מבואר.

ובענין החילוק שיש בין ארבעה פעמים שאנו קוראין ק"ש בכל יום שם יתבאר ג"כ השינויים אחרים (שיט) שיש בין ג' התפלות וע"ש היטב.

(שי) מתיבות "וכמו שביארנו בתפלות ראש השנה" וכו' עד כאן, הוא תוספת שהוסיף הרח"ו ז"ל בגליון. (שיא) לפנינו עמוד מ"ד. (שיב) תיבת "רחל" הוסיף הרח"ו ז"ל בין השורות. (שיג) תיבת "ויעקב" הוסיף הרח"ו ז"ל בין השורות. (שיד) תיבות "וכמו שיתבאר במקומו בחזרת התפלה דשליח ציבור", כתב הרח"ו ז"ל בגליון הכת"י. (שטו) תיבות "דועיר אפין" הוסיף הרח"ו ז"ל בין השורות. (שטז) מתיבת ועיין עד סוף הפסקא, הוא תוספת שהוסיף הרח"ו ז"ל בגליון. (שיז) בספרנו לעיל עמוד קל"ד. ומ"ש "לקמן", ראה מ"ש שם בעמוד קל"ד שמעיקרא אכן דרושים אלו נכתבו לקמן. (שיח) בספרנו לעיל עמוד קל"ו. (שיט) תיבת "אחרים" הוסיף הרח"ו ז"ל בין השורות.

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

דועיר אפין ואין כנגדה בחינת העינים דועיר אפין כדי להמשיך מהם אליה בחינת עינים ג"כ, אבל לאה יש לה עינים בסוד ועיני לאה רכות לפי שמקום לאה היא למעלה במקום רישא דועיר אשר שם יש בחינת העינים דועיר אפין ומשם הולכת הארתם ונמשכת בלאה אשר היא כנגדם ובורא ויוצר בחינת עינים בה, מש"כ ברחל התחתונה. ולכן הכתוב ייחס העינים בלאה ולא ברחל כמ"ש ועיני לאה רכות, אמנם ברחל הזכיר היופי כמ"ש ורחל היתה יפת תואר וכו' ולא בלאה, והטעם לפי שלאה היא למעלה במקום כיסוי האורות אבל רחל היא למטה מן החזה אשר שם הוא גילוי אורות החסדים בתוך דועיר אפין כגודע כי שם נסתים יסוד דאימא המליכיש ומכסה את החסדים, ואו האורות ההם המגולים מאירים בה ומייפים אותה. והרי נתבאר מעם סגירת העינים. אמנם טעם הצטרפות סגירתם בתפלת ערבית מתחלתה ועד סופה הוא לפי שעתה הוא סוד זמן לילה שהוא זמן החשך, ואמנם ביום היו נמשכין לרחל עינים מלמעלה, אבל בערבית שהוא זמן לילה נחשכים עיני רחל. ובוה תבין כמה מאמרי הזוהר האומרים ענין הלילה איך החשך יכסה ארץ בלילה ותבין מה הוא. ענין החשך הזה וגם למה הוא בלילה ולא ביום. עד כאן (שכג).

שינוי אחר שיש בין שחרית למנחה וערבית וזווג דחצות לילה. הגה זווג דתפלת שחרית הוא מן יעקב ורחל מן החזה דועיר אפין ולמטה, והטעם הוא מוכן כמה שנת' אצלנו בענין אצילות יעקב ורחל שהם למטה מן החזה דועיר אפין כי הטעם הוא לפי שהיסוד דאימא מתפשט עד החזה ולכן האורות אשר למעלה מן החזה בין אותם דאבא בין אותם דאימא הם אורות מכוסים וסתומים, אבל למטה מן החזה שנשלם ונפסק היסוד דאימא נתגלו האורות דאבא ולכן שם יכול יעקב להיעשות שם כנגדם מבחינ' כי הוא נעשה מאורות אבא, ורחל גם היא ניתנת שם כנגד האורות דאימא המגולים כי היא נעשית מהם. והנה כאשר אימא עלאה נתפשטו כל הנה"י שבה תוך דועיר אפין ונעשו לו מוחין גמורין שהוא בשחרית (שכד) הנה יש בענין הזה שתי בחינות, הא' היא בתפלת לחש כי אז אימא עלאה רובצת על הבנים דועיר ונוקבית והיסוד שלה הוא מושפל למטה עד כנגד החזה דת"ת דועיר אפין כמבואר במקומו ולכן

עוד (שכ) יש שינוי א' בענין הזווגים כולם דשבת וחול ונת' בסדר תפלת ערבית וע"ש היטב.

עוד (שכא) יש שני שינויים אחרים בין שחרית ומנחה וערבית וחצות הלילה, וד' בחינות אלו נת' לקמן אחר שתי כוונות שבברכת אבות שכתבנום אחר נוסח התפלה באותיותיה (שכב) ושם שייכים אלו הדרושים אשר פה.

עוד יש שינוי אחר בג' התפלות הנו', והוא זה, כי בתפלת שחרית בעת העמידה בלבד שאתה מתפלל תפלת י"ח בלחש אתה צריך לחבק שתי ידיך ולאוסרם יחד ולקשרם ולהניח יד ימינך על יד שמאלך פני כף ימין ע"ג אחורי כף שמאלית. וטעם הדבר הוא לפי שבתפלת שמנה עשרה או הוא בניסת המוחין בועיר אפין כגודע ואו הם יורדין ומתפשטין בכל גופו ואו צריך לכלול ולחבק ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא ולהמתיק יד השמאל עם היד הימין. וכן בתפלת המנחה בעת העמידה בלבד תאסור ותחבק שתי ידיך זו ע"ג זו כנו' כי כבר הודעתך כי עיקר תפלת המנחה אינה אלא העמידה בלבד וכל אותם המזמורים שאומרים קודם תפלת המנחה אינם אלא מנהג בעלמא. אבל בתפלת ערבית תאסור ותחבק ידיך מתחלה ועד סוף, פירוש משעה שתתחיל לברך ברכת אשר דברו מעריב ערבים עד שתשלים כל העמידה. והטעם הוא לפי שהרשימו של החסדים המתפשטים בגופו דועיר אפין כבר נשאר שם מן היום ולכן צריך שבכל התפלה כולה של ערבית תחבק ותאסור ידיך כנו'.

גם צריך שתזהר בענין סגירת העינים בכל ג' התפלות ממש ע"ד החילוק הנו' בענין חבוק שתי הידים. והענין כי תעצום ותסגור עיניך בשחרית ובמנחה בעת העמידה בלבד, ובתפלת ערבית תסתום עיניך בכל התפלה בין בברכות ק"ש ובין בתפלת העמידה. וסוד עצימת העינים נרמז במ"ש בסבא דמשפטים דף צ"ה ע"א ומהו עולימתא שפירתא ולית לה עינין וכו'. וביאור המאמר הזה הוא מדבר בענין רחל נוקבא דועיר אפין כי היא נקראת עולימתא שפירתא כמ"ש ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה אבל לית לה עינין לפי ששיעור קומתה היא מן החזה ולמטה

ף נ"ט פ"ג

(שכ) פיסקא זו היא תוספת שהוסיף הרח"ו ז"ל בגליון. (שכא) פיסקא זו ג"כ היא תוספת שהוסיף הרח"ו ז"ל בגליון. (שכב) ראה לעיל עמוד קפ"ה בהערה ש"ט. (שכג) תיבות "עד כאן", פי' עד כאן הם הדרושים שנכתבו לאחר דרושי התפילין ושכתב שצריך להעבירם למקומם אחר נוסח התפלה כנ"ל בהערה ש"ט. (שכד) תיבות "שהוא בשחרית" הוסיפו הרח"ו ז"ל ביו השורות.

אין אורות מגולים נמצאים ממנה אלא ג' אחרונות לכד שהם נה"י ולכן גם יעקב ורחל הם עומדין בחוץ כנגדם בנה"י דועיר בלבד. הב' היא בתפלת החזרה דשליח צבור בקול רם כי אז אימא עלאה נוקפת למעלה ואינה רובצת ואז היסוד שלה הוא כדרכו בין אמצע תרין רישי פירקין עלאין דנצח והוד שלה אשר מתלבשים בחכמה ובינה דועיר אפין ואז היסוד שלה מתלבש בדעת שבו, ונמצא כי גם האורות שבחג"ת דועיר הם מגולים ולכן גם יעקב ורחל הם יכולין לעלות מבחוץ כנגד חג"ת דועיר כנ"ל במקומו.

אבל במנחה אין בועיר אפין מוחין גמורין כמו בשחרית לפי שאין נכנסין ומתפשטים בו ג' ראשונות דמוחין (שכה) רק שש קצוות דמוחין דאימא דגדלות, וגם השש קצוות דמוחין דאבא דגדלות אינן נכנסין כלל. ולכן במנחה אין בחינת יעקב נמצאת כי איננו נעשה אלא מן המוחין דמצד אבא. אמנם בחינת לאה לבדה (שכו) יוצאת שם מן החזה של זעיר ולמעלה מן הארת המוחין דשש קצוות דמצד אימא כי בתחלה בשחרית שנכנסו כל המוחין גמורין דאימא לכן יצתה ג"כ רחל למטה מן החזה מלבד לאה שיצתה למעלה מן החזה ולכן היו שם שני זווגים א' ב"ג מדות של רחמים דיעבור דישאל ולאה והב' זווג דיעקב ורחל למטה מן החזה בנפילת אפיים. אבל עתה שאין שם רק מוחין דשש קצוות נמצאו שהם עומדין למעלה בחצי העליון של קומת זעיר אפין א"כ אין שם מקום אצילות אל יעקב ורחל למטה מן החזה ולכן אין במנחה רק זווג א' של זעיר אפין עצמו עם לאה מן החזה ולמעלה. אמנם בחינת רחל נשארת בסוד אחור באחור מן החזה ולמטה, וכיון שלאח חזרה פנים בפנים עם זעיר אפין בזווג דמנחה אז רחל רואה המקום פנוי (שכז) ונגדלת ועולה ככל שיעור קומת לאה ג"כ ונמצאת שוה בקומתה עם זעיר אפין כולו בסוד אחור באחור. נמצא כי בתפלת המנחה לא נכנסו בועיר אפין רק ו' קצוות דמוחין דגדלות דמצד אימא בלבד כי בשחרית נכנסו כל המוחין ואח"כ נסתלקו כולם כנודע ובהגיע שעת המנחה חזרו השש קצוות דמוחין בלבד. ונמצא כי מה שנעשה בייחוד ק"ש דשחרית ומה שנעשה בתפלת המנחה הכל שוים ולכן אין עתה ייחוד ק"ש כי כבר נעשה ע"י העמידה דמנחה.

אבל בערבית כיון שבתחלה עשינו ייחוד ק"ש דערבית והנה אז ע"י הק"ש נכנסו השש קצוות דמוחין דאימא, וכאשר אנו מתפללין תפלת ערבית נתוספה בחינה אחרת והיא שנכנסין בו שש קצוות דמוחין דאבא. ונמצא עתה כי בחינת רחל אינה יוצאת לפי שרחל יוצאת מסוים המוחין דאימא אשר תחת החזה והנה לא נכנסו רק שש קצוות שלהם בלבד ונשארו למעלה ולא נתפשטו למטה ולכן אינה יוצאה רק לאה למעלה מן החזה. אבל בחינת יעקב יכולה להיעשות ולצאת למעלה מן החזה לפי שהמקום הוא פנוי כנודע כי מצד פנים דועיר מן החזה ולמעלה אין עומד שם שום דבר. אבל בחינת רחל אינה יכולה לצאת למעלה מן החזה דרך אחור דועיר לפי ששם עומדת לאה. ונמצא זווג זה דערבית שהם יעקב ולאה ושניהם למעלה מן החזה.

ובחצות הלילה אז הוא זווג רביעי באופן אחר, והוא זווג יעקב ולאה בפני הועיר והם שוים בקומתם ככל אורך קומת זעיר אפין, וטעם הדבר הוא לפי שבתחלת הלילה בק"ש דערבית לקחה לאה אותם ההארות של מוחין דשש קצוות דמצד אימא כנז'. ואחר תפלת ערבית נסתלקו המוחין דזעיר אפין וחזרה לאה למקומה אחור באחור, ומאז עד עתה בחצות הלילה היו אבא ואימא מתקנים ובוניים אותה בחיותה אחור באחור כמבואר אצלנו בסוד שכיבת הלילה וע"ש, ואז בחצות ראשונה של לילה היו נכנסים ומתפשטים בתוכה הנה"י דאימא ואבא (שכח) ולכן בבוא עת חצות לילה שחוזרת פנים בפנים עם יעקב להזדווג עמו כנז' יש בה כח להתפשט ולהגדל ככל קומת זעיר אפין כולו. גם ענין יעקב הוא באופן זה כי הנה בחצות הראשונה של הלילה כשנכנסו נה"י דאבא ואימא תוך לאה להגדילה כנז' הנה אז היה יוצאת בחינת יעקב מתוך לאה ע"ד שנת' בענין פורים. ולכן אותם ההארות שקבל יעקב אז קודם חצות הלילה נצטרפו עם אלו ההארות היוצאין עתה מתוך זעיר אפין עצמו אחר שנכנסו בו נה"י דאימא כמו שנת' במקומו בענין סוד שכיבת הלילה, וע"י הצטרפות כל אלו ההארות נגדל יעקב ככל אורך קומת זעיר אפין כולו ומזדווג עם לאה אחר חצות לילה פנים בפנים מצד פנים דועיר אפין שוים בשיעור קומתו כנז'.

ק"ש פ"ד

(שכה) תיבות "ג' ראשונות דמוחין" הוסיפם הרח"ו ז"ל בין השורות. (שכו) תיבת "לבדה" הוסיף הרח"ו ז"ל בין השורות. (שכז) תיבות "רואה המקום פנוי" ואת ו' דתיבת "ונגדלת" הוסיפם הרח"ו ז"ל בין השורות. (שכח) תיבת "ואבא" הוסיפה הרח"ו ז"ל בין השורות.

דרוש אחר כולל בכל עליות אשר בתפלות החול והשבת

1234567

דע כי בימי החול בתפלת שחרית הוא זווג של יעקב עם רחל פנים בפנים רק שיעקב יורד בנצח דבועיר אפין ורחל עולה מן הבריאה ועומדת בהוד דועיר אפין, אבל ישראל עם לאה הם אחור באחור.

ובמנחה או מזווג ישראל עם לאה בלבד פנים בפנים אבל רחל היא עמו אחור באחור אמנם היא נגדלת שם כנגד כל אחורי הועיר אפין, ונמצא שהיא עומדת אחור באחור עם יעקב וישראל כנ"ל בדרוש שקדם. וגודע כי רישא דדכורא הו דין תקיפין ואינון נייחין בסופיה כנו' בפ' תצוה ובספרא דצניעותא ושם ביארנו כי המעם הוא לפי שהחסדים דבועיר אפין בהיותם בראשו הם אורות סתומין תוך הנה"י דאימא. ועוד סיבה אחרת כי הנה"י עצמן של אימא הם דין תקיפין לפי שהנה"י הם דין בהיותם לבר מגופא ובפרט בהיותם מצד אימא דדינן מתערין מינה, אבל בסיומו שם מתגלים החסדים בגילוי, ולכך נמצא כי לאה היוצאת למעלה היא דין אבל רחל היוצאת מן החוה ולמטה הם רחמים. גם זה עצמו הוא ענין מ"ש בזהר פ' ויצא דלאה איקרי עלמא דאתכסא לפי שעומדת במקום אורות המכוסים, אבל רחל נקראת עלמא דאתגליא כי היא במקום האורות המגולים. וגם זהו סוד קבורת רחל בדרך באתגליא במקום פרשת דרכים. והענין כי שם במקום החוה נק' מקום פרשת דרכים כי שם הוא מקום הנפרד ונחלק בין בחינת ישראל ובין יעקב שהוא מן החוה ולמטה. גם בזה תבין מ"ש בספר הזהר פ' ויצא כי לאה נק' עלמא עלאה בינה לפי שלא יונקת דרך הפסק מחיצות נה"י של אימא עלאה שבתוך זעיר אפין. ובכל זה נתבאר מ"ש למעלה כי לאה היא דין ולכך במנחה אתערו דין לפי שהוא בחינת זווגה של לאה. אמנם לפי שרחל נגדלת בסוד האחור ולוקחת גם מקום לאה כנו' לכן עדין הוא נק' בחינת יום והדינן הם אז מתוקים ואינם חזקים כמו בערבית כמו שית'.

והנה בתפלת ערבית אז חזרת רחל להקטין עצמה ולהיות אחור באחור עם יעקב בלבד למטה מן החוה ולכן

אז הוא שלישי דין גמורין ואז הוא לילה וחשך ממש. וענין החשך והדינן החקפים האלו נמשך עד חצות לילה.

והנה בחצות לילה אז לאה נגדלת פנים בפנים עם בחינת ישראל ויעקב שהוא כל שיעור זעיר אפין כולו ואז הוא כאלו היא ממש בחינת רחל ולכן אז נמתקים הדינן. וזהו סוד ליל ולילה הנו' בפ' בא בספר הזהר בפסוק ליל שמורים וכו' הוא הלילה הזה וכו', כי קודם חצות נק' לאה ליל אבל אחר חצות לילה אז לאה נק' לילה, והענין כי כיון שהיא נגדלת גם (שכט) מן החוה ולמטה שהוא חצי התחתון של זעיר אפין לכן נק' לאה חצות לילה כי לוקחת לאה הנק' לילה גם (של) בחינת חצי התחתון דועיר אפין.

ובשבת בתפלת ערבית אז עומדין רחל ויעקב פנים בפנים כנגד כל נצח והוד ויסוד דועיר אפין מש"כ בתפלת שחרית דחול שאינם רק איהו בנצח ואיהו בהוד. ואחר ערבית עולה רחל למעלה בהיכל אימא עלאה להגדילה בהיותה שם ואז לאה פנים בפנים בכל אורך זעיר שהם ישראל ויעקב כמו שהוא אחר חצות לילה בימי החול, וענין זה נוהג עד חצות לילה, ואח"כ בחצות לילה לאה עולה למעלה בהיכלא דאימא עלאה ורחל יורדת פנים בפנים ככל אורך זעיר שהוא עם ישראל ויעקב. וכוה ית' לך סוד עונתן של תלמידי חכמים בליל שבת שהוא דוקא אחר חצות לילה, ולעמי הארץ עונתן בימי החול אחר חצות לילה. והמעם לפי שקודם חצות לילה אפי' בלילי שבתות אפי' לעמי הארץ נאסר הזווג לפי שאז רחל היא פנים בפנים למטה מן החוה בלבד ומכ"ש בלילי החול קודם חצות לילה שאז יעקב ורחל אחור באחור ומן החוה ולמטה. אבל אחר חצות לילה הותר הזווג לעמי הארץ לפי שאז היא לאה פנים בפנים ככל קומת זעיר אפין לגמרי. ובחצות ליל שבת שאז גם רחל היא פנים בפנים עם כל זעיר אפין לגמרי ואז הוא רחמים גמורים להיות בחינת רחל וגם שהיא גדולה לגמרי ולכן הותר הזווג אפי' לתלמידי חכמים.

ובתפלת שחרית אז עולה זעיר אפין עצמו ג' מדרגות שהם נה"י דאימא ואז גם נוקביה עולה כנגדם בזעיר אפין עצמו, וכן בכל תפלה ותפלה ג' דרגין כמבואר שם במקומו עד שנמצא כי בתפלת מוסף אז זעיר אפין הוא עם אבא ואימא ממש כמותם, אבל נוקביה שהיא הנק'

למעלה עם לאה עד מול ה"ג דדיקנא דאריך אפין ועם אבא ואימא. ואח"כ בחזרה של תפלת המנחה או שניהם ישראל ולאח עולין עד המול העליון השמיני דדיקנא דאריך אפין ושם הם מזדווגים אבל יעקב ורחל הם למטה מהם בלי זוג. עד כאן ענין הדרושים בענין השינויים שיש בין תפלות החול והשבת.

רחל היא בנה"י דאימא לבד. ובקדוש קדוש קדוש של מוסף עולה בחג"ת דאימא. ובאיה מקום כבודו להעריצו עולה בחב"ד דאימא ואז היא ממש שוה עם זעיר אפין. אח"ח 1234567

ובמנחה דשבת או בחינת חצי העליון דזעיר אפין שהוא נק' בחינת ישראל כנודע הוא לבדו עולה

תפלת המנחה

ענין תפלת
מנחה דרוש ח'י
דף נ"א ע"ד

לזה. ולא עוד אלא שאין לו עתה מוחין חדשים אלא מן הרשימו של המוחין דשחרית, ולכן הוא זמן שליטת הדין. אבל אינו כמו בערבית כי אז תכלית שליטת הדין כמו שנת' בדרוש שקדם לזה. ואמנם פעם אחרת שמעתי ממורי ז"ל כי תפלת מנחה היא דינא קשיא ולכן אין העיקר שלה רק תפלת העמידה ואין בה ייחוד ק"ש, אמנם היא בעולם האצילות, אבל אם היינו מחברים עמה ומוזכרין את היכלי עולם הבריאה היו הקליפות מתעוררות בעולם, אמנם תפלת ערבית היא דינא רפיא וכו' כמו שית' במקומה וע"ש.

אוצר החכמה

ענין תפלת
מנחה דרוש

דרוש אחר בענין תפלת המנחה מיוסד על פסוק ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו וכו' ופסוקים אחרים. הנה נודע מ"ש בספר הזהר פ' תרומה דף קס"ו ע"ב ענין אותם הי"ש עלמין דשריין תחות כרסא ר"י כמנין או"ר דספרא דימינא וק"ג עולמות בספרא דשמאלא וכו'. וביאור הענין הנה נת' במקומו. אמנם ק"ג עולמות דבספרא שמאלא הם בנימ' מנח"ה לפי שהם מתעוררים אחר חצי היום אשר אז מתעורר שמאלו של יצחק, ולכן נק' תפלת המנחה. גם דע כי הנה כל הדין הם מן גבורות מנצפ"ך ואותיות מ"ג של מנח"ה הם ב' אותיות ראשונות של מנצפ"ך. גם נודע כי כל הה' גבורות דמנצפ"ך הם תורין להתקבץ בחוטמא קדישא אות ח' (שלא) אשר שם הוא מקום מקור כל הדין והתבסמותם כמבואר אצלנו בפסוק ואסף איש מהור את אפר הפרה וכו' וע"ש, ואח"כ הם נמשכים בפומא קדישא אשר היא אות ח' כנודע והוא סוד ב' אותיות ח"ה של מנחה. והרי נתבאר איך שם מנח"ה מורה על מציאות הדין של הגבורה שהם ק"ג כמנין מנח"ה. והנה נתבאר לעיל כי הווג דמנחה הוא בסוד אחר באחר בשיעור כל קומת זעיר אפין כולו, וענין הזה

כבר נת' לעיל בדרושים שיש בענין השינויים שבין התפלות רחל ודשבת. אמנם קיצור הדברים הוא זה, כי הנה זוג דתפלת מנחה הוא מן ישראל שהוא חצי הראשון של זעיר אפין עם לאה מן החזה ולמעלה, וכבר נודע כי שם במקום החזה הוא מקום היסוד הראשון של זעיר אפין כי שם מסתיימן שש קצוות העיקרים של זעיר אפין עצמו כי מה שהיו תחלה חג"ת ונה"י נעשו לו עתה חב"ד וחג"ת ובבחינת היסוד שהוא אשר שם מזדווג עם לאה. אבל רחל היא עם זעיר אפין אחר באחר, אלא שכיון שלאח חזרה בצד פנים נשאר מקום פנוי לרחל ואז נגדלת אחר באחר שוה בשוה ככל שיעור קומת זעיר אפין כולו עד ראשו, אמנם רחל אינה מזדווגת עמו לסיבה הנז' כי היא אחר באחר. אבל יש לי ספק אם בתפלת המנחה נכנסין בזעיר אפין השש קצוות דמוחין דמצד אימא בלבד או אם גם נכנסין אף חג' ראשונות של המוחין דמצד אימא. גם אני מסופק אם נכנסין בו שש קצוות דמוחין דאימא בלבד וגם נכנסין השש קצוות דמוחין דאבא בלבד ע"ד שהוא בתפלת ערבית. אמנם פשיטא לי שנכנסין בו מוחין דשש קצוות דגדלות דמצד אימא. והנה בדרוש הראשון שביארנו לעיל בדרושים של כונת הק"ש דשחרית שם נתבאר באורך ענין תפלת המנחה וטעם למה אין בה ייחוד ק"ש ולמה יש בה נפילת אפים וע"ש היטב. גם נתבאר שם כי לפי שנשארו בזעיר עדין הרושם של אותם המוחין שנכנסו בו בשחרית לכן אין צורך לחזור עתה לומר ייחוד ק"ש פעם אחרת, אמנם עכ"ז מכה ההוא רשימו יש זוג נמור במנחה כנו' ולכן יש בו נפילת אפים אמנם הוא נמשך מכה הארת ק"ש דשחרית כנו' שם. גם נת' כי תפלת המנחה היא דינן לפי שהווג הזה הוא של לאה שהיא דינן וגם כי רחל שהיא רחמים עומדת אחר באחר וכנ"ל בדרוש שקדם

דף נ"ב ע"א

(שלא) תיבות "אות ח"י" הוסיפם הרח"ו ז"ל ביד השוררת.

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה